

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษยชาติ เพราะมนุษย์ไม่สามารถพัฒนาด้วยตนเองได้ การพัฒนาของมนุษย์นั้นต้องอาศัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดในการช่วยให้มนุษย์บรรลุถึงการพัฒนา ในด้านความรู้ ความคิด และทักษะพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนั้นในศาสนาอิสลามการจัดการด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาเพื่อสร้างปัจเจกบุคคลที่มีความรอบรู้ ความศรัทธา และยำเกรงต่อพระผู้เป็นเจ้า อัลลอฮ์ ﷻ ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีงาม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของอัลกุรอานและแนวทางปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มีจิตสำนึกในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะเป็นบ่าวที่ดีและคอลีฟะฮ์ (ตัวแทนของพระองค์) บนหน้าแผ่นดิน หรือเรียกว่า มุสัลมานที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่บนโลกนี้อย่างมีความสุขและได้รับความโปรดปรานในโลกหน้า ซึ่งท่านเราะซูล ﷺ ถูกส่งมายังมวลมนุษยชาติเพื่อให้แจ้งข่าวคราวที่ดีแก่มนุษยชาติจากหลักฐาน อัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ﴾ (من الآية 119 : البقرة)

ความว่า “ และแท้จริงแล้วเราได้ส่งเจ้า มาพร้อมด้วยความจริง ในฐานะผู้แจ้งข่าวดีและผู้ตักเตือน ” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 119: อัลบะเกาะเราะฮ์)

ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะต้องจัด โดยวางอยู่บนพื้นฐานของอัลกุรอาน เพราะเป็นแหล่งที่มาของหลักคำสอนอิสลามเป็นคำสอนที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ พระผู้เป็นเจ้า ผู้เป็นสัจจริง และตามแนวทางปฏิบัติของท่านเราะซูล ﷺ ทั้งคำพูด การกระทำและการยอมรับของท่าน สอดคล้องกับซอลีฮะห์ หะยีซะมะอะ (2551: 87) กล่าวว่า ชุมนนะฮ์ของท่านรอซูล ﷺ ถือเป็นแหล่งอ้างอิงความรู้ที่สำคัญสำหรับประชาชาติอิสลามเช่นกันรองลงมาจากอัลกุรอาน ท่านนบีมุฮัมมัดเป็นรอซูล ﷺ ท่านสุดท้ายที่ถูกแต่งตั้งมาเพื่อให้ทำหน้าที่สอนแก่มวลมนุษยชาติเกี่ยวกับคัมภีร์และหลักการของพระผู้เป็นเจ้า ทุกอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับท่านรอซูล ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ หรือการประพฤติ

ปฏิบัติ ทุกอย่างนั้นถือเป็นทางนำและแบบอย่างแก่นุญษ์ ซึ่งมีระบุจากหลักฐานอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾

(الأحزاب : 21)

ความว่า “โดยแน่นอน ในเราะซูล ﷺ ของอัลลอฮ์ ﷻ มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้วสำหรับผู้หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์ ﷻ และวันอาคีเราะฮ์และรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ อย่างมาก” (อัลอะหฺซาบ : 21)

การจัดการศึกษาจะต้องมีการ วางแผน เตรียมความพร้อม กำหนดกรอบทิศทางในการจัดการศึกษา หรือ เรียกว่า หลักสูตร ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อที่จะตอบสนองต่อสังคมนั้น จำเป็นต้องมีหลักสูตร ซึ่งกล่าวได้ว่า“หลักสูตร คือ หัวใจของสถานศึกษา การสร้างหลักสูตรต้องมีขั้นตอน มีกระบวนการที่ต้องอาศัยบุคลากรจำนวนมากในการปฏิบัติงาน ต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ เมื่อสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาแล้ว ขึ้นต่อไปก็คือ การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ที่จะช่วยให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา นั้นประสบความสำเร็จ การที่จะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ นั้น ต้องอาศัยการบริหารหลักสูตร เป็นปัจจัยสำคัญ (ชวลิต ชูกำแพง, 2551: 63; อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2550: 1; แฮร์รี่ นูร์ อาลีย, 2557: 93)

ดังนั้นการบริหารการศึกษาตามมโนทัศน์อิสลาม ต้องใช้กระบวนการเพื่อนำพาสมาชิกของสังคมโรงเรียนสู่การมีชีวิตที่ดีทั้งโลกนี้และโลกหน้า บทบาทสำคัญที่สุดของผู้บริหาร คือ การระดมใช้ทรัพยากรมนุษย์และวัตถุที่มีอยู่ใน โรงเรียน สู่การบรรลุเป้าหมายของสถาบันการศึกษาโดยที่ทุกคนได้รับความสุขเพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง มีความภาคภูมิใจในการทำงานเพื่อสังคม ซึ่งการจัดการศึกษาเป็น ไปเพื่อพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์แบบในทุกๆด้าน เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติตนตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม อิสลาม มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการอ่านอัล-กุรอานและสามารถนำหลักคำสอนไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่างๆ โดยยึดหลักการอิสลาม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มี

ความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน เสียสละเพื่อส่วนร่วม เห็นคุณค่าของตนเอง สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3-7)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นและวางแผนในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา อำนวยความสะดวกแก่ครู ปฏิบัติการในทุกด้าน เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นแบบอย่างแก่ครูทุกคนใน โรงเรียน ประสานและสร้างความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา (สมศักดิ์ สมมาคุณ, 2552:24)

ซึ่งการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นประเด็นที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยตระหนักว่า การศึกษาคือ หัวใจสำคัญของการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และก่อให้เกิดการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในบริบทพื้นที่ เพราะพื้นที่ดังกล่าว มีเอกลักษณ์ วิถีชีวิต ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย การจัดทำหลักสูตรในพื้นที่ดังกล่าวนี้ จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำรายละเอียดหลักสูตรแกนกลางไว้ในสัดส่วนร้อยละ 70 ส่วนร้อยละ 30 เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมสาระของหลักสูตรท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป (ถวัลย์ มาศจาริส และนิชนันท์ ประสงค์, 2556: 23; พงษ์พัชรินทร์ พุทธิวัฒนะ, 2550: 12 และบรรจง ฟ้ารุ่งแสง, 2555: 209)

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และนโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับวัฒนธรรมและความต้องการของชุมชน ที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานได้เรียนรู้วิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนาอิสลาม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้สถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งคำนึงถึงความพร้อมด้านทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 2)

ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา พบว่า การบริหารหลักสูตรมักจะประสบปัญหา ด้านหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรมีมากเกินไป การจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนสื่อและงบประมาณที่สนับสนุนใช้ในการเรียนและการ

สอน ด้านบุคลากรครู ปัญหาการขาดแคลนครู มีครูไม่เพียงพอ กับจำนวนนักเรียน ครูที่สอนจบไม่ตรงสาขา การจัดอบรมครูเพื่อพัฒนาทางวิชาการมีน้อยมาก และไม่เปิดโอกาสให้ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนอื่น และด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร คือ ขาดการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรจากเขตพื้นที่ ไม่มีเวลาในการดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนด ขาดการแลกเปลี่ยนการนิเทศในโรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนอิสลามศึกษาแบบเข้ม และบางพื้นที่ไม่มีศึกษานิเทศก์ และหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจนในการนิเทศอิสลามศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้นั้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการจัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้หรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป และที่สำคัญจะต้องมีกระบวนการบริหารหลักสูตรที่ดี ในทุกๆด้าน เริ่มจากการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล เพื่อให้การบริหารหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (อามีเนาะ มามู , 2543; กระทร วงศ์ศึกษาธิการ, 2545; มุฮัมมัดนาเซ สามะ, 2551; ฮอซาลี บิน ล่าเต๊ะ ,2552 ; อัดนันย์ อาลีกาแห, 2553 ; มุฮัมมัด มอลอ, 2554 ; ลุกมาน หนุยาหมาด ,2556)

จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจำเป็นจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของผู้เรียน ซึ่งพบว่าในปัจจุบันนี้การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในจังหวัดสงขลา กำลังประสบปัญหาหลายๆด้าน ซึ่งในบริบทพื้นที่ดังกล่าว ยังไม่มีผู้ใดทำวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษา สภาพปัญหาและหาแนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา ว่าประสบปัญหาใดบ้างในการบริหารหลักสูตร และมีวิธีการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในอนาคตอย่างไร ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนของรัฐ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหา การบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา จำแนกตามตัวแปร เพศ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา

1.3 คำถามของการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา มีหรือไม่ อยู่ในระดับใด
2. สภาพ ปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลาเมื่อจำแนกตามเพศ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. แนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา ควรเป็นอย่างไร

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม โรงเรียนรัฐ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยครั้งนี้จะเอื้อประโยชน์สำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทราบถึงสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนรัฐ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนรัฐ จังหวัดสงขลา

2. ทราบผลการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามตัวแปร เพศ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในสถานศึกษา สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลพัฒนาในการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนรัฐ จังหวัดสงขลา

4. ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนนำไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ ต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา ประชากร และตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการบริหารหลักสูตร จากเอกสาร แนวคิดของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์สังเคราะห์จากงานวิจัย แล้วนำองค์ประกอบแต่ละด้านมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นกระบวนการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยสามารถสรุปขอบข่ายการบริหารได้ 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตร การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ อาศัยวิธีการเลือกแบบก้อนหิมะ (Snowball Selection) คือผู้ให้ข้อมูลระบุชื่อบุคคลอื่นๆ ที่คิดว่าเป็นผู้รู้ ด้านการบริหารหลักสูตรเป็นอย่างดี มีการระบุชื่อต่อกันเป็นทอดๆ ผู้วิจัยก็ได้รายชื่อบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร จำนวน 3 คน หัวหน้าอิสลามศึกษาแบบเข้ม จำนวน 4 คน และครูผู้สอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงสำรวจ ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอนอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 155 คน จำแนกเป็นผู้บริหารและรองผู้บริหารจำนวน 39 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 24 คน และครูผู้สอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม จำนวน 92 คน โดยศึกษาจำนวนประชากรทั้งหมด

3.ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศ จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) เพศชาย
- 2) เพศหญิง

3.1.2 ตำแหน่งงาน จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ผู้บริหาร
- 2) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ
- 3) ครูผู้สอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม

3.1.3 วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น 4 ระดับ คือ

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 3) ปริญญาโท
- 4) อื่นๆ (ระบุ).....

3.1.4 อายุจำแนกเป็น 4 ระดับ คือ

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) 30 - 40 ปี
- 3) 41 - 50 ปี
- 4) 51 ปีขึ้นไป

3.1.5 ประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกเป็น 4 ระดับ คือ

- 1) 1 - 5 ปี
- 2) 6 - 10 ปี
- 3) 11 -15 ปี
- 4) 15 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา 4 ด้าน

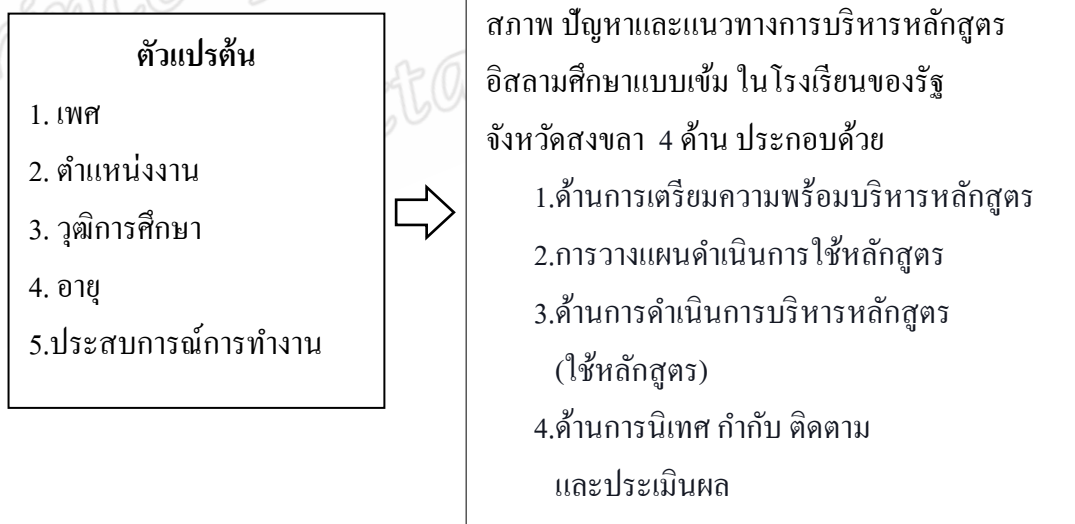
1. ด้านการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตร
2. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
3. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)
4. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลาโดยใช้กรอบแนวคิดดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารหลักสูตร แล้วนำองค์ประกอบแต่ละด้านมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นกระบวนการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐ

ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์เหลือเพียง 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตร การวางแผน ดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล (สมมาศ ทองรุ่ง,2537; ธนวัฒน์ นาคนคร,2538 ; บุญธรรม แก้วสารม,2539 ; สุชาติ สุมณศิริ, 2540; อรรณพ มะเน็ง, 2540 ; กรมวิชาการ,2545 ; นิตยา มัสยะ,2545 ; วิไลลักษณ์ แก้วจินดา,2546 ; โกสิทธิ์ สิงห์เสน,2548; วิริยะ สู้เสงี่ยม ,2549 ; มณฑิพย์ เกตแก้ว ,2549 ; ชุมนัยยะ สาระ,2550 ; รัตนอน วินทะไชย,2550 ; วิมล ณ พัทลุง, 2550 ; กิ่งเพชร ธารพร ,2551 ; ขวลิต ชูกำแพง,2551; นิพล พิณเมือง ทอง,2552 ; ภัณฑุณีพิดา จงคง,2553 ; บังอร วิเศษศักดิ์, 2554 ; มุฮัมมัด มอลอ ,2554 ; บุญณิส แซ่เต็น,2555 ; อารีฟิน เทพลักษณะ,2555 ; มาหามะรือสะลี บินเซ็ง, 2556 และลูกมาน หนูยาหมาด ,2556)

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษา แบบเข้ม ในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฉบับแปลศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์ อัลกุรอาน อัลมาคีนะฮ์ ซาอูดิอาราเบีย

2. การอ้างอิงตัวบทอัลกุรอาน ผู้วิจัยอ้างอิงสุเราะฮ์และอายะฮ์ไว้ด้านหลังของตัวบทและความหมาย

3. การอ้างอิงอัลหะดีษจะระบุชื่อผู้บันทึกกับหมายเลขหะดีษ

4. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

4.1 อ่านว่า “สุบฮานะฮฺวะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์

4.2 อ่านว่า “คีอ์ลัดลลอฮ์อะลัยฮิวะสัลลัม” เป็นคำสรรเสริญและขอพรแด่ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ ทรงสดุดีและให้ความสันติแก่ท่าน

4.3 อ่านว่า “เราะฎีฮ์ลลอฮ์อันฮู” เป็นคำขอพรแด่เศาะหาบะฮ์ แปลว่าขออัลลอฮ์ ทรงพอพระทัยต่อท่าน

4.4 (...) วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

4.5 ((...)) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

4.6 (...) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

4.7 “...” ัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอานอัลหะดีษ ชื่อหนังสือและคำพูดของอูละมาอ์

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ศัพท์ในความหมายและขอบเขต ดังนี้

การบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม หมายถึง การที่ทีมผู้บริหารร่วมกันควบคุม ดูแลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในทุกๆด้าน เช่น ด้านการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตร ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล หลักสูตร

ด้านการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตร หมายถึง การที่โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมในด้านหลักสูตรทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับชุมชน การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ เตรียมงบประมาณ การเตรียมชุมชนและสังคม

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการเตรียมความพร้อมล่วงหน้า ในการ เตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัดทำตารางสอน การวางแผนจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การวางแผนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การวางแผนนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อให้การจัดการหลักสูตรมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) หมายถึง การที่โรงเรียนนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำแล้ว มาดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดให้มีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ต่อปกครองและชุมชน

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล หมายถึง การที่โรงเรียนมีการวางแผนกำหนดทำการนิเทศ ติดตามเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้บริหารหรือคณะกรรมการนิเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการใช้หลักสูตร มาสรุปผลและนำไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ที่เปิดสอนอิสลามศึกษาแบบเข้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 และ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงเรียน และรองผู้อำนวยการ
โรงเรียน

หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หมายถึง หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการใน
โรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 และ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนรัฐ จังหวัดสงขลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 16

หลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา
ซึ่งสอนควบคู่กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เน้นอิสลามศึกษาระดับขั้น
พื้นฐาน (อับดีคาอียะห์) และระดับกลาง (มูตะวัชชีญะฮ์) โดยการเพิ่มชั่วโมงอิสลามศึกษา จาก
2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็น 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ประกอบด้วย 8 สาระวิชา ได้แก่ อัลกุรอาน อัล
หะดีษ ศาสนบัญญัติ ศาสนประวัติ หลักศรัทธา จริยธรรม ภาษามลายู และภาษาอาหรับ

โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนสองระบบ หมายถึง โรงเรียนรัฐบาล ที่จัดการเรียนการ
สอนระดับประถมศึกษาหรือระดับมัธยมศึกษา เปิดสอนวิชาศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ โดยใช้
หลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ในโรงเรียนของรัฐ จังหวัดสงขลา จำนวน 24 โรง